

כותרת: שיח, לימוד ודילמות לחבריא ב – יהדות התפוצות

כלל-ישראל

- סמוך לעקבא דמשיחא, מתרבה סגולת האחדות באומה וכו'. טמונה היא סגולה זו במטמון של קטיגוריא ומריבות, אבל תוכו רצוף אהבה ואחדות נפלאה.
(הראי"ה קוק זצ"ל, אורות, עמ' עז).
- אמנם כל האומר ששקר בדה המן הרשע באומרו "ישנו עם אחד, מפוזר ומפורד" (אסתר ג, ח) אינו אלא טועה. באמת מפוזר ומפורד הוא העם האחד, אבל בכל זה עם אחד הוא. ושמה תאמר איך יתכן שיהיו שני הפכים בנושא אחד? 'עם אחד' מצד אחד, 'ומפורד' מצד שני? אל תתמה על החפץ. ישנם פלאים בעולם. והעם הזה שכל עמידתו בעולם מרופדת היא בפלאי פלאות, הוא מראה בהוייתו גם כן את הפלא ההוא, ובמהותו העצמי הרי הוא עם אחד, למרות מה שהוא מפוזר ומפורד.
(הראי"ה קוק זצ"ל, מאמרי הראי"ה, עמ' 155)
- זה מפורסם לכולנו, כאשר הודיעונו הכתובים ויסדו אנשי כנסת הגדולה בתפילה, שישראל המה גוי אחד בארץ. רק עלינו להשכיל מה היא צורת האחדות הזאת, כי השם "אחד" כאשר יחובר לעם ישראל, נראה מזה כי אחדות שלהם היא סגולה מתעצמת בם. שכבר אפשר ג"כ לכל העמים להתאחד ע"פ מקרים רבים, ע"י נימוסים מאחדים, או ברית מקנה וקנין, אבל רק ישראל נקראו גוי אחד לאות שהאחדות בהם עצמית.
(הראי"ה קוק זצ"ל, מדבר שור, הדרוש הראשון)

- כשאומרים לכם יהדות התפוצות, מה עולה לכם בראש?

מי מכיר מקרוב אנשים ששייכים לקהילה הזאת? האם הדברים שהעלינו קודם נכונים? מה גורם לנו לחשוב עליהם ככה?

- מה שונה ומה דומה בינינו לבין יהודי התפוצות? מה מפריד ומה מחבר בינינו?

קטע 1:

מצווה רביעית שנצטוונו לרשת הארץ אשר נתן האל יתברך ויתעלה לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות או לשממה... ואומר אני כי המצווה שהחכמים מפליגין בה והיא דירת ארץ ישראל עד שאמרו: שכל היוצא ממנה ודר בחוצה לארץ יהא בעיניך כעובד עבודה זרה... וזולת זה הפלגות גדולות שאמרו בה הכול הוא ממצות עשה הזה שנצטוונו לרשת הארץ ולשבת בה. אם כן היא מצות עשה לדורות מתחייב כל יחיד ממנו ואפילו בזמן גלות... ואמרו ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצות שבתורה.

(הרמב"ן בהשגותיו על ספר המצות של הרמב"ם)

שאלות לדיון:

- איך נתייחס ליהדות התפוצות בעקבות דברי הרמב"ן?
- האם יש סיבה 'טובה' בעיניכם למגורים בחוץ לארץ?
- האם יש לנו אחריות להעלות את יהודי התפוצות ארצה? במה אחריות זו באה לידי ביטוי?

קטע 2:

יש ערבות הדדית: ליהודי ארצות הברית אכפת מאתנו

משמעות חשיבותו של הקשר עם יהדות התפוצות ועוצמתו לא היה בתודעתי במשך שנים, עד סמוך ליום השנה להירצחו של גיל-עד בני על ידי מחבלים מרצחים, עת הוזמנו לוועידת איפא"ק לספר על האסון שלנו.

השנה הייתה 2015. קהל של 16 אלף איש באולם כנסים ענק בווינגטון, מלא מפה אל פה, עמד על גליו, מחא כפיים ומחה דמעה בהזדהות עמנו ועם יתר משפחות נפגעי הטרור. ועידה כזו שבה קהל של אלפים מריע למדינת ישראל ולערכיה ריגש אותנו עד עומקי הנשמה.

תחושת הערבות של עם ישראל הייתה כה נוכחת בתקופת החטיפה של בני גיל-עד הי"ד, וחשנו את ההתגייסות והתמיכה מכל חלקי החברה הישראלית והעם היהודי בעולם. עם זאת, באותה ועידת איפא"ק הבנתי לראשונה את עוצמת ההזדהות והסולידריות של יהדות ארצות הברית עם המתרחש בישראל. יהודים רבים מכל רחבי ארצות הברית משקיעים מזמנם, מכספם וממרחם כדי להביע בגאון ובפומבי את תמיכתם הבלתי מסויגת במדינת ישראל.

ראשי וחברי ועידת איפא"ק חשים קשר בלתי יינתק עם מדינת ישראל.

הקשר למדינת ישראל לא מגיע רק באמצעות תמיכה בלתי מסויגת, בעבודת שתדלנות בבית הלבן או בפעילות אקטיבית לטובת ישראל, אלא גם במאמצי הדיפה של ביקורות נוקבות שעולות בתקשורת ובחברה האמריקנית נגד "הלובי היהודי" ותמיכתו במדינת ישראל.

גם בעת מחלוקת קשה וכואבת ככל שתהיה, אל לנו לשכוח ולו לרגע את תרומתה הסגולית של יהדות התפוצות לשמירת מעמדה וחוזקה של המדינה. ונזכיר – איפא"ק אינה לבדה. ברחבי העולם פועלים יהודים רבים, ארגונים, קהילות ויחידים התומכים בישראל ופועלים לחיזוק מעמדה.

אין זה ראוי לבטל בהינף יד מזלזל ובהתנשאות את עמדת גורמים אלה, המשמיעים לעיתים ביקורת כלפי ישראל, בטענה השחוקה כי בבחירה שלהם לחיות "בגלות" הם איבדו את הלגיטימיות להביע דעה על המתרחש פה. חשוב לכבד את המקום שממנו מגיעה הביקורת, גם אם לא להסכים לתוכנה. השורה התחתונה היא החשובה – שמירת גחלת האכפתיות של יהודי התפוצות למתרחש בישראל, והבנתו המכבדת כי מקור התמיכה והביקורת חד הוא: מקור של דאגה.

בחמש השנים האחרונות, מאז שעברנו כמשפחה את הטרגדיה האישית והלאומית, למדנו להכיר את יהדות התפוצות באופן אינטימי ואינטנסיבי. אנו עדים למורכבות הקיימת בעולם היהודי ובקשר לישראל וקשובים לו, ובה בעת חשים את החיבוק הגדול ממי שמתגוררים בקצה השני של העולם ומבקשים להביע מסר בסיסי – אנחנו חלק ממשפחה אחת גדולה.

לשמחתנו, זכינו לפעול לאחרונה במספר מיזמים משמעותיים שמטרתם חיזוק הקשר בין יהדות התפוצות לישראל, ונפעמנו לגלות פעם אחר פעם את האכפתיות והדאגה השוררת בחלקים ניכרים של יהדות התפוצות למתרחש בישראל. למדנו לכבד ולהכיר את תמיכתם ומקור דאגתם – לצד רצונם להביע את עמדתם בסוגיות שונות, חלקן רגישות, הנוגעות לביתם השני שתמיד ימצא כאן בעבורם.

בכל מערכת יחסים קיימים אתגרים, מורדות ועליות. השאלה המרכזית היא כיצד ניגשים להתמודד עימם. האם ממקום מכבד, מבין ומכיל גם באין הסכמות - או מתוך התנשאות וזלזול העלולים לפרק את החבילה. צריך לחשוב היטב לפני שמנתקים את החוט הקושר לליבם של טובי חברינו.

אל תשתמשו במנטרה של "אין להם זכות להגיב כי הם לא כאן". במקום זאת זכרו שהם חלק אינטגרלי מאיתנו, ויש לנסות להתמודד עם האתגרים שהם מציבים בפנינו מתוך הערכה וכבוד הדדי.

זה השלב הראשון שלא ניתן לדלג מעליו – כי אין לנו זכות לנתק את החוליה הזו בשרשרת.

(מתוך כתבה מאת בת גלים שער, פורסם ב- ynet)

שאלות לדיון:

- חלק מיהודי התפוצות מתלהבים מאוד ממדינת ישראל ותומכים בה מרחוק במאמצים פוליטיים וגם כלכליים. האם מדינת ישראל צריכה יהודים שיתמכו בה מחו"ל?
- הרבה מזכירים את האידיאל היהודי להיות אור לגויים. האם אפשר להיות אור לגויים כשכל עם ישראל נמצא בארץ, או שצריך דווקא שנהיה מפוזרים בין הגויים?
- מה אנחנו יכולים ללמוד מיהדות התפוצות?
- האם אתם מסכימים עם גישתה של בת גלים שער? נמקו.

קטע 3:

"כשאבא נבחר לרב ראשי הצטרפתי אליו לביקור אחד או שניים, והכול התהפך אצלי. הבנתי שיהודי התפוצות הם אחים אהובים, ממש חלק מאיתנו. אני זכיתי להיוולד בארץ והם לא, וזו לא סיבה

להתנשא עליהם.

"כיום רבים מאלה שעולים לארץ יורדים בחזרה. חלק מהסיבה לכך היא שאנחנו מסתכלים עליהם כאן בישראל בעין ביקורתית, או שאנחנו לא מסתכלים עליהם בכלל. לא מחבקים אותם, לא תומכים בהם. הם מרגישים מנוכרים וחוזרים לחו"ל. אנחנו חייבים לקלוט אותם, לא ביד אחת בשתי ידיים. כשאני פוגש עולים חדשים אני אומר להם: אל תרגישו פה אורחים. כולנו בישראל עולים חדשים. חלק באו לפני עשר שנים וחלק באו לפני שבעים שנה או שמונים שנה. זה שהגעתי קצת לפניך לא עושה אותי בעל הבית יותר ממך.

"מי שמסתכל מעבר לאף שלו מבין שאין ליהודי מה לעשות בארצות הברית או בשום מקום אחר בעולם. לצערנו מה שקורה בכל העולם הוא אסון. אין מילה אחרת".

לדעתך אין עתיד ליהודי התפוצות?

"בוודאי שאין להם עתיד. בשנת 2013 נעשה בארצות הברית מחקר העומק המקיף, העדכני והאמין ביותר על הקהילה היהודית. 10 אחוז מיהודי ארצות הברית הם אורתודוקסים, ובחברה זו מתחתנים ונולדים ילדים כרגיל, אך אצל הרפורמים המצב שונה. אצל הלא אורתודוקסים יותר ממחצית לא מתחתנים עם יהודים, ומתוך אלה שכן, יש להם רק 1.4 ילדים למשפחה. לא צריך להיות נביא כדי להבין שהם הולכים ונגמרים.

"יש מקומות שזה יותר גרוע: בפראג יש 100 אחוזי נישואי תערובת, בקהילה שביקרת בה בצרפת יש 100 אחוז נישואי תערובת, וכך גם בעיר טריאסטה באיטליה. יש שם בית כנסת מהגדולים באירופה, אבל הוא עומד ריק ובגדר מת. יש כאלה מאות. תיקח 50 שנה קדימה, מדובר באסון שיהיה בקהילות היהודיות בעולם שחלקן ייעלמו. לא צריך להיות נביא או חכם בשביל זה. אין קיום ליהודים בחו"ל. גם במקומות כמו ארצות הברית או צרפת, שבהם יש קהילות יהודיות מבוססות, יש התבוללות רוחנית: ישנו ניכור בחברה היהודית-אמריקנית לעם בישראל. חלקים מהקהילה היהודית שם תומכים בפלסטינים יותר מאשר באחים שלהם. כשאתה מתנתק פיזית אתה עלול להתנתק רוחנית. המצב בגלות הולך ומחמיר, ולכן מי שרוצה להיות חלק מעם ישראל צריך לעלות לארץ ומהר. אי אפשר לבנות בית על קרחון שנמס והולך".

אז מי התנתק ממי? הם מאיתנו? אנחנו מהם? או שמא שני הצדדים?

"זה לא משנה. בסוף מדובר באחים שלנו. הייתי בצרפת, ומישהו פנה אליי בשאלה אם לעלות או לא לעלות. הוא עובד ברשת שיש לה בתי מלון בכל העולם וניהל בית מלון בצרפת, ובעקבות ההצלחה שלו הציעה לו החברה לנהל מלון בארץ ישראל. זה התאים לו. הוא חזר בתשובה ורצה לעלות לארץ לנהל כאן בית מלון. הוא התייעץ עם הרב שלו בצרפת, והוא אמר לו: 'בישראל יש סכנה גדולה', ולכן עדיף להישאר בצרפת. כששמעתי את הדברים כמעט עשיתי קריעה. אמרתי לו שזה קוצר ראות בעיניי. אם אתה גר בצרפת, גם אם אתה לא תתחתן עם גויה אתה יכול להיות בטוח שהילדים או הנכדים שלך יתחתנו עם גויה. בארץ גם אם לא תשמור מצוות, הסיכויים להתבוללות אפסיים. מי שאומר היום ליהודים לא לעלות לארץ בגלל שגוזרים פה פאות ומעבירים על דת צריך לבדוק את עצמו אם הוא לא חוזר על חטא המרגלים".

מה צריך להיות בעיניך היחס של המדינה ליהודי התפוצות?

"לחבק אותם כאחים, להביא אותם לארץ בכל דרך אפשרית. כי הם אחים שלנו, מה השאלה? את האח החילוני אני לא מחבק? גם אותם".

מה צריך לקחת מהגלות?

"יש דבר מקסים שצריך לקחת ולהביא משם – את היהודים".

(מתוך ריאיון עם הרב שמואל אליהו מאת צביקה קליין, מקור ראשון)

שאלות לדיון:

- האם ההתבוללות היא בעיה שמפריעה לנו? מה המשמעות שלה בעיניכם?
- לפי הנתונים, ההתבוללות בחוץ לארץ גדולה מאוד. הרב אליהו אומר בכתבה שרק עלייה לארץ בכל מחיר תמנע את ההכחדה של יהדות התפוצות. האם היחס שלנו ליהודי התפוצות צריך להיות רק סביב ניסיון להעלות אותם לארץ?

- האם יש דברים אחרים שבאחריותנו לעשות עם יהודי התפוצות חוץ מלהעלות אותם לארץ?